

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 529/2020-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sžsk 42/2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Žiadosti [REDAKČIA] o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e**.

2. Ústavnú sťažnosť [REDAKČIA] **o d m i e t a** ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. júna 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA]

██████████ (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sžsk 42/2018 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil, že sťažovateľovi ako samostatne zárobkovo činnnej osobe bolo rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava č. 700-0218025015-GC04/15 z 5. augusta 2015 predpísané penále v sume 3 565,28 € za obdobie mesiacov január 2004 až december 2008, vypočítané z dlžnej sumy poistného na nemocenské poistenie, poistného na starobné poistenie a príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, poistného na invalidné poistenie, poistného do rezervného fondu solidarity (ďalej len „poistné a príspevky“) vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti poistného a príspevkov do dňa, keď bola dlžná suma zaplatená v hotovosti, pričom toto rozhodnutie bolo právnomu zástupcovi sťažovateľa doručené 20. novembra 2015. Sociálna poisťovňa, ústredie rozhodnutím č. 22448-2/2016-B A z 3. februára 2016 rozhodnutie správneho orgánu prvej inštancie potvrdila.

3. Sťažovateľ podal na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) správnu žalobu, ktorou sa domáhal zrušenia rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredia č. 22448-2/2016-B A z 3. februára 2016. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 1 S 69/2016 zo 7. decembra 2017 žalobu sťažovateľa zamietol. Proti právoplatnému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ kasačnú sťažnosť, ktorú najvyšší súd v napadnutom konaní rozsudkom sp. zn. 7 Sžsk 42/2018 z 29. januára 2020 zamietol.

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje, že k porušeniu jeho označených základných práv podľa ústavy došlo tým, že nebol najvyšším súdom predvolaný na súdne pojednávanie a nemal možnosť vyjadriť sa ku všetkým relevantným otázkam. Uvádza, že najvyšší súd nenapravil pochybenie krajského súdu, ktorý nevyhovel jeho návrhu na odročenie pojednávania, a pojednávanie uskutočnil bez účasti jeho právneho zástupcu, ktorého neúčast' sťažovateľ ospravedlnil zo zdravotných dôvodov.

5. Sťažovateľ považuje predpísanie penále až v roku 2015 za „špekulatívne“, pretože mohlo byť predpísané skôr, poukazuje na nesprávny záver orgánov verejnej správy, ako aj súdov o nemožnosti odpustiť penále, ako i na pochybenie pri doručovaní rozhodnutia správneho orgánu prvej inštancie.

6. Sťažovateľ sa domáha, aby ústavný súd rozhodol o porušení jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 ústavy postupom najvyššieho súdu v napadnutom konaní. Taktiež sa domáha priznania finančného zadost'učinenia v sume 3 000 €.

II.

Relevantná právna úprava

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

10. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

11. Podľa § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 neustanovuje inak.

12. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

13. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

III.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 ústavy postupom najvyššieho súdu v napadnutom konaní

14. Ústavný súd považuje za potrebné poukázať na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne

oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

15. K čl. 46 ods. 2 ústavy ústavný súd konštatuje, že táto ústavná norma upravuje primárne právo toho, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa za zákonom [najmä zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj len „SSP“)] splnených podmienok na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia. Výklad ustanovení Správneho súdneho poriadku zo strany súdu pri rozhodovaní o splnení podmienok na podanie žaloby o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy musí rešpektovať ústavné garancie práva na súdnu ochranu.

16. Ústavný súd už v minulosti konštatoval, že správne súdnictvo je primárne prostriedkom ochrany subjektívnych práv adresáta výkonu verejnej správy v jej najrôznejších podobách. Len sekundárne je kritériom poskytovania tejto ochrany zákonnosť verejno-mocenských aktivít verejnej správy. Účelom správneho súdnictva teda nie je náprava nezákonnosti vo verejnej správe, ale účinná ochrana subjektívnych práv fyzickej osoby alebo právnickej osoby, proti ktorej je verejná správa v jednotlivom prípade vykonávaná. Správny súd spravidla nie je súdom skutkovým, ale je súdom, ktorý posudzuje iba právne otázky napadnutého postupu alebo rozhodnutia orgánu verejnej správy (IV. ÚS 596/2012, I. ÚS 178/2014, III. ÚS 502/2015, II. ÚS 588/2016).

17. Úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľa bolo posúdiť, či postup najvyššieho súdu v napadnutom konaní signalizuje nedostatky pri aplikácii príslušných právnych noriem na vec sťažovateľa a s tým spojené možné porušenie označených ústavných práv sťažovateľa.

18. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím tohto orgánu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 288/05, II. ÚS 389/09, III. ÚS 288/2016).

19. Ústavný súd s poukazom na svoju viazanosť rozsahom a dôvodmi ústavnej sťažnosti (§ 45 zákona o ústavnom súde) podrobil postup najvyššieho súdu v napadnutom konaní svojmu prieskumu, v ktorom sa zameril na námietky uplatnené sťažovateľom.

20. V súvislosti s kľúčovou námietkou sťažovateľa, že postupom najvyššieho súdu došlo k porušeniu jeho základného práva na to, aby sa jeho vec prerokovala v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, keďže nebolo vo veci nariadené pojednávanie, ústavný súd poukazuje na znenie § 455 SSP, podľa ktorého kasačný súd rozhodne o kasačnej sťažnosti spravidla bez pojednávania; pojednávanie môže nariadiť, ak to považuje za potrebné.

21. Ústavný súd konštatuje, že k porušeniu základných práv a slobôd nemôže dôjsť postupom a rozhodnutím všeobecného súdu, ktorým tento uplatní svoju právomoc spôsobom, ktorý zákon umožňuje.

22. O takýto postup išlo aj v okolnostiach posudzovanej veci v prípade kasačného súdu, ktorý zákonom zverenú právomoc rozhodnúť o kasačnej sťažnosti bez nariadenia pojednávania v prípade sťažovateľa uplatnil ústavne konformným spôsobom v súlade s príslušným procesnoprávnym predpisom. Podľa názoru ústavného súdu je rozhodnutie o kasačnej sťažnosti bez nariadenia pojednávania (a bez vykonávania dokazovania) postup, ktorý zákon pripúšťa, teda s ním nemožno spájať porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

23. Navyše, ústavný súd už vyslovil, že k porušeniu základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom môže pred všeobecnými súdmi dôjsť vtedy, keď príslušný súd dôkazy vykonáva, a teda nie vtedy, keď ich nevykonal (I. ÚS 226/03, II. ÚS 197/07, IV. ÚS 283/2018).

24. Pokiaľ ide o sťažovateľom namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 2 ústavy, teda základného práva na prístup k súdu vo veci, o ktorej rozhodol orgán verejnej správy, ústavný súd opakovane poukazuje na to, že táto ústavná norma upravuje primárne právo toho, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa za zákonom splnených podmienok na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia.

25. V predmetnej veci sťažovateľa niet žiadnych pochyb, že rozhodnutie o predpísanom penále, s ktorým nesúhlasí, preskúmali súdy v rámci dvoch inštancií správneho súdnictva. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ nijako nezdôvodnil, akým spôsobom malo byť postupom najvyššieho súdu (okrem už posudzovanej námietky, že vec bola prerokovaná v jeho neprítomnosti a bez toho, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom) porušené jeho základné právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 2 ústavy.

26. V súvislosti s ďalšími námietkami sťažovateľa ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ pokračuje, resp. opakuje argumentáciu, uplatnenú v konaní pred správnymi súdmi, podstatou ktorej je jeho odlišný názor na závery prijaté správnymi orgánmi (a preskúmané v správnom súdnictve) v súvislosti s predpísaním penále z dlžnej sumy poistného a príspevkov za relevantné obdobie, teda jeho argumentačná pozícia v tejto časti ústavnej sťažnosti spočíva výlučne v rovine podústavného práva.

27. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ stavia ústavný súd do pozície súdu vyššej (ďalšej) inštancie, ktorý by mal nanovo prehodnocovať skutkový stav a z neho vyplývajúce právne závery. Takýto postup však s odkazom na už citovanú judikatúru nie je v konaní podľa čl. 127 ústavy možný.

28. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým postupom najvyššieho súdu a základnými právami podľa čl. 46 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorých porušenie sťažovateľ namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Preto ústavnú sťažnosť pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

III.2 K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu

29. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

30. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia sťažovateľa a s tým súvisiacu žiadosť sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom pristúpil ústavný súd v rámci ústavného prieskumu k preskúmaniu toho, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní

pred ústavným súdom: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

31. V súvislosti so zisťovaním predpokladov na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ústavný súd vyzval sťažovateľa 7. októbra 2020, aby preukázal svoje osobné, majetkové a zárobkové pomery. Sťažovateľ reagoval na výzvu podaním z 28. októbra 2020 a predložil potvrdenie o svojich osobných, majetkových a zárobkových pomeroch.

32. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak ústavná sťažnosť nie je (okrem iného) zjavne neopodstatnená. Ak teda ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti a z výsledku jej posúdenia zistí, že je zjavne neopodstatnená, znamená to, že ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a teda nie je splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, v dôsledku čoho nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom vyhovieť.

33. Pretože nebol splnený jeden z troch predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu napriek zdokladovaným osobným, majetkovým a zárobkovým pomerom ústavný súd nevyhovel (bod 1 výroku rozhodnutia).

34. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími uplatnenými návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu